

НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНИЦЬКІ ІДЕЇ ТА СВІТОГЛЯДНА ПОЗИЦІЯ У ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Надія Степанець,

кандидатка філологічних наук, викладачка української мови та літератури Львівського професійного коледжу готельно-туристичного та ресторанного сервісу (м. Львів, Україна)

У статті зроблено оцінку соціально-національних поглядів Лесі Українки, що ґрунтуються на демократичних і соціальних ідеях. Панівними в державі, на переконання Лесі Українки, повинні бути право і закон, що є гарантом свободи, збереження прав кожної особистості, утвердження демократичних принципів розвитку суспільства і держави, що не допускає поневолення людини людиною.

Ключові слова: *соціально-національні погляди, право, закон, ідея, прогрес, свобода, поетичні твори.*

The statistic has a detailed assessment of the social and national views of the Forest of Ukraine, so that it can be ruled by democratic and social ideas. In the state, on the reconciliation of the Lesya of Ukraine, we are guilty of the right and the law, that is the guarantor of freedom, the protection of the rights of the skin specialness, the approval of democratic principles in the development of the suspension and the state, but it does not allow people to become indifferent to the people.

Key words: *social and national look, right, law, idea, progress, freedom, poetry.*

«Великі народні поети, - писав М. Рильський, - говорячи про свій народ, кажуть від його імені, але говорять своїм голосом, в усій неповторній красі свого обдарування, своєї культури». Такою і є Леся Українка: письменник, поетеса, літературний критик, громадсько-політичний діяч. Світогляд Лесі Українки формувався під впливом ідей Т. Шевченка, І. Франка, М. Драгоманова, а також революційного демократизму. Відомий український філософ В.Горський відзначав, що в творчій еволюції Лесі Українки простежується два періоди, які охоплюють 90-ті роки XIX ст.

У перший період, у ранніх творах Леся Українка різко засуджує пасивно-споглядалне ставлення до дійсності. «Дух Спартака, - каже поетеса, - не жив ні в філософії, ні в християнстві» [2, С.23]. Другий період відзначається її зближенням із революційною соціал-демократією значним розширенням і поглибленням філософського осмислення і

аналізу минулого та сучасної історичної дійсності. Перехід від одного періоду до іншого не пов'язаний зі зміною поглядів і переконань Лесі Українки, він характеризується визріванням духовного зростання, напруженими роздумами про людину, сенс життя, майбутнє України.

Соціально-політичні погляди Лесі Українки ґрунтуються на демократичних і соціальних ідеях, у яких вона бачила порятунок від жорстокої дійсності. Цей порятунок Леся Українка пов'язувала з боротьбою народу і, перш за все звичайних людей, проти соціального і національного гніту за звільнення всього суспільства, що не може здійснитися без соціальної рівності і приватної власності, без асоціації, в якій вільний розвиток кожного буде умовою вільного розвитку всіх. У своїх віршах «На крилах пісень», «Думи і мрії» і «Віддуння» Леся Українка закликає до боротьби з соціальним і національному пригніченням [5].

Ідея відродження народу як суб'єкта історії проходить червоною ниткою через її твори «Одержима», «Вавилонський полон», «На руїнах», «Кассандра», «Адвокат Мартіан», «Оргія». Найважливішим завданням Лесі Українки вважала завоювання політичної свободи. У «Нотатках з приводу статті «Політика і етика» [1, С.34] поетеса висловлює тверду впевненість в необхідності боротьби народу для прогресу людства, говорить про історичну місію в цій боротьбі. Леся Українка вважає, що народний поет повинен не тільки писати про страждання народу, він повинен бути мислителем, ідейним натхненником, провидцем, борцем за соціальний і культурний прогрес. Бути в авангарді визвольної боротьби - така місія поета. Мета поета - підняти народ, широкі маси на звільнення від рабства. Леся Українка прийшла до розуміння розвитку суспільства, єдиним способом знищення гніту вона вважала соціалістичну революцію, була впевнена в тому, що мирною проповіддю нічого досягти не можна.

У статті «Утопія в белетристиці» поетеса, говорячи про майбутнє суспільства, створеного на науковій основі, розглядає його не ізольовано від всього попереднього історичного розвитку, а в нерозривному зв'язку з ним. У своїх публіцистичних і поетичних творах Леся Українка розглядає проблеми рушійних сил суспільного розвитку [2, С.67].

У драматичній поемі «В катакомбах» Леся Українка викриває ідеологію добровільного рабства в ранніх християнських громадах Риму: герой цієї поеми - раб, що

бореться за свободу, викликає в уяві образ Прометея нової епохи. Настільки ж багатозначна символіка драматичних поем «Вавілонський полон» і «На руїнах». Усвідомлюючи мету звільнення народу, Леся Українка вибрала для себе його символ - безстрашного Прометея, готового йти на муки і смерть в ім'я правди і надії на світле майбутнє [4].

Якщо для М. Драгоманова Прометей був символом знання і прогресу, то для Лесі Українки - це символ всього поступального, сміливості думки, доброго серця, твердості духу та безстрашності. Як і Прометей, поетеса вірить в незламність людського духу, прагне будити народ, вселяє йому надію на звільнення, вчить не «лити сльози», а шукати «живий вогонь», закликає до рішучих дій у боротьбі проти тиранії [3]. Велику увагу в своїй творчості Леся Українка приділяє проблемі держави, яку вона розглядає з точки зору утвердження в ньому реальних прав і свобод громадян, демократичних і правових принципів його побудови. Вона мріяла про таку державу, в якій усі люди будуть мати рівні громадянські права незалежно від соціального статусу, національності, віросповідання. Панівними в державі, на переконання Лесі Українки, повинні бути право і закон, що є гарантом свободи, збереження прав кожної особистості, утвердження демократичних принципів розвитку суспільства і держави, що не допускає поневолення людини людиною. Поетеса вважає, що в суспільстві з деспотичним режимом використовуються всі засоби для придушення нації, там діє лише покірність, страх і не може існувати справедливість. Багато творів Лесі Українки пройняті оптимізмом, вірою у світле майбутнє, прихід нової ери, яка повністю змінить світ, призведе до справедливого суспільного устрою.

Література

1. Бичко А. Леся Українка: Світоглядно-філософський погляд. – К.: Український центр духовної культури, 2000. 186 с.
2. Одарченко П. Леся Українка: розвідки різних років. К., 1994.
3. Українка Леся. Слово, чому ти не твердая криця // Леся Українка. Зібр.тв.: У 12-ти т. Т. 1.
4. Українка Леся. «Contra Spem Spero» // Леся Українка. Зібр.тв.: У 12-ти т. Т.1.
5. Українка Леся. «Епілог»// Леся Українка. Зібр.тв.: У 12-ти т. Т.1